

SYNODY I KOLEKCJE PRAW
Tom II

Konstytucje apostolskie

oraz

Kanony Pamfiosa z apostolskiego synodu w Antiochii
Prawo kanoniczne świętych Apostołów
Kary świętych Apostołów dla upadłych
Euchologion Serapiona

Przekład
Stanisław Kalinkowski (Konstytucje)
Agnieszka Caba (pozostałe pisma)

Układ i opracowanie

Arkadiusz Baron
Henryk Pietras SJ

Wydawnictwo WAM • Księża Jezuici
Kraków 2007

SPIS TREŚCI

PRAEFATIO	VII
1. Quando Constitutiones apostolorum scriptae sint et de quo agant	VII
2. De circumiectu, in quo Constitutiones ortae et quomodo in Oriente et Occidente receptae sunt	IX
3. Argumentum et compositio praesentis editionis Constitutionum	XI
WPROWADZENIE	XII
1. <i>Konstytucje apostolskie</i> , czas powstania i tematyka	XII
2. Środowisko powstania <i>Konstytucji</i> i ich recepcja na Wschodzie i na Zachodzie	XV
3. Zawartość i układ obecnego wydania <i>Konstytucji</i>	XVII
Sigla biblica	XIX
Vetus Testamentum	XIX
Novum Testamentum	XX
Sigla testium	XXI
Sigla communia	XXII
Bibliographia chronologica	XXIII
Editiones ConstApost	XXIII
Aliae fontes	XXIII
Studia	XXIV

KONSTYTUCJE ŚWIĘTYCH APOSTOŁÓW [SPISANE] PRZEZ KLEMENSA

[Wstęp]	1
---------------	---

KSIĘGA I

KATOLICKA NAUKA O ŚWIECKICH

[A. Wskazania ogólne]	2
1. O cheiwości	2
2. O nieodpłacaniu zniewag ani nie braniu odwetu na krzywdzicielu	3
[B. Wskazania dla mężczyzn]	4
3. O strojeniu się i wynikającym stąd grzechu	4

4. O tym, że nie należy wtrącać się do spraw ludzi źle żyjących, ale zajmować się własnymi	6
5. Jakie księgi Pisma należy czytać	6
6. O powstrzymaniu się od czytania ksiąg spoza tego kanonu	6
7. O kobiecie niegodziwej	7
[C. Wskazania dla kobiet]	9
8. O posłuszeństwie kobiety względem męża oraz o kobiecie miłującej męża i roztropnej	9
9. O tym, że kobieta nie powinna kapać się razem z mężczyznami	11
10. O kobiecie kłótlivej i gadatliwej	11

KSIEGA II

O BISKUPACH, PREZBITERACH I DIAKONACH

[A. Przymioty kandydata na biskupa]	12
1. Brak wykształcenia nie jest przeszkodą w promocji na biskupa, byłoby był biegły w słowie	12
2. Jaki powinien być biskup oraz inne osoby duchowne	13
3. Pod jakim względem winno się sprawdzać wybranego na biskupa	14
4. Nie z każdą wdową należy się dzielić, ale w pierwszej kolejności nawet z mężatką, gdy jest w potrzebie, i że nie należy się dzielić z rozrzutnym, pijakiem i leniwym	14
5. Biskup winien być bezstronny w sądzeniu, skromny w obyczajach i stateczny	15
6. O tym, że biskup nie powinien być pazerny, ręczyć za nikogo ani być niczym adwokatem	15
[B. Władza wiązania i rozwiązywania]	18
8. O obwinianym, czyli oskarżonym	18
9. Biskup powinien być nieprzekupny	18
10. Biskup, nie osądzając grzesznika, zaciąga winę	19
11. Jak biskup winien sądzić grzeszników	20
12. Pouczenie, jak trzeba odnosić się do nawracających się; różne przykłady nawrócenia	20
13. Należy unikać okazji do grzechu	21
14. O potrzebie unikania wspólnoty z grzesznikami w czynie a nie w słowie	21
15. Kapłan nie powinien ani pobłażać grzechom, ani być pochopnym w karaniu	24
16. O nawróceniu: jakie powinno być i jak osiąga skutek	25
17. Biskup powinien być bez zarzutu jako wzór rządzących	26
18. Biskup winien się troszczyć, by lud nie błądził z powodu tego, że on jest jego opiekunem	27

19. Pasterz zaniedbujący owce zasługuje na karę, jak i owca nieposłuszna pasterzowi podlega karze	29
20. Jak świeccy powinni szanować biskupów, szczególnie tych dobrych	30
21. Niebezpieczne jest jednostronne sądzenie i karanie tego, komu nie udowodniono winy	32
[C. Odpowiedzialność biskupa przed Bogiem]	34
22. Wielkie przykłady nawrócenia: Dawid i mieszkańcy Niniwy; Ezechiasz i jego syn Manasses	34
23. Amon przykładem błędzących z powodu pychy	37
24. Chrystus nasz Pan przyszedł na świat, aby błędzących zbawić dzięki nawróceniu	38
[D. Biskup administratorem i stróżem dóbr kościelnych]	40
25. O pierwocinach i dziesięcinach oraz jak biskup powinien sam je przyjmować albo rozdzielać wśród innych	40
[E. Hierarchia kościelna i należny jej szacunek]	43
26. Według jakiego wzorca zostały uszeregowane i jaką mają godność u Boga wszystkie osoby duchowne	43
27. Rzeczą straszną jest przyznawanie samemu sobie godności kapłańskiej, jak uczynili Korachici, Saul czy Ozjasz	45
28. O uczie i jak każdy stopień stanu duchownego winien być szanowany przez zaproszonych gości	46
29. Jaka jest godność biskupa i diakona	47
30. Jak świeccy powinni być posłuszni diakonom	47
31. Nie wolno diakonowi robić niczego bez zgody biskupa	48
32. Diakon wbrew woli biskupa nie powinien niczego dawać nikomu, gdyż byłoby to obrazą biskupa	48
33. Jak należy szanować kapłanów i uważać za dostojnych, ponieważ są ojcami duchowymi	49
34. Kapłani są ważniejsi od rządzących i królów	50
35. Prawa nakazują przynosić owoce, tak samo jak i Ewangelia	50
36. Przypomnienie Bożego dekalogu i jego postanowień	51
[F. Biskup strażnikiem prawa]	53
37. O oskarżycielach i donosicielach; jak sędzia winien ostrożnie im wierzyć lub nawet nie wierzyć bez wcześniejszego dokładnego badania	53
38. Grzesznikom trzeba wykazywać winę na osobności, a nawracających się przyjmować zgodnie z nakazem Pana	53
39. Przykłady nawrócenia	54
40. Nie należy odnosić się wrogo do grzeszącego po raz pierwszy lub drugi	55
41. Jak przyjmować nawracającego się; jak zachowywać się w stosunku do grzeszników oraz kiedy wykluczać ich z Kościoła	55
42. Sędzia winien być obiektywny	57
43. Jak należy karać oszczerców	58

[G. Zasady sądownictwa kościelnego]	59
44. Diakon winien odciążyć biskupów i zajmować się mniej ważnymi sprawami	59
45. Chrześcijanom nie przystoją spory ani sprzeczki	60
46. Wierzący nie powinni procesować się z niewierzącymi ani nikogo z nich brać na świadka przeciwko chrześcijanom	60
47. Rozprawy sądowe winny się odbywać w drugim dniu tygodnia	61
48. Nie należy wymierzać tej samej kary za każde przewinienie, lecz różną stosownie do różnicy grzechów	62
49. Wymagane przymioty oskarżycieli i świadków	62
50. Na podstawie wcześniejszych złych czynów można nie wierzyć komuś w sprawach późniejszych	63
51. Nie wolno sądzić stronniczo	64
52. Roztropność sędziów świeckich przykładem sprawiedliwego sądu	64
[H. Rola modlitwy w pojednaniu]	65
53. Wierzący nie powinni występować przeciwko sobie	65
54. Sprawy związane z pokojem biskupi powinni przypominać ludowi za pośrednictwem diakonów	66
[I. Zbawcza inicjatywa Boga]	67
55. Przykłady opatrności: jak od początku przez wszystkie pokolenia Bóg wzywał każdego do nawrócenia	67
56. Wolą Bożą jest, by ludzie byli zgodni w pobożności podobnie jak moce niebiańskie	68
[J. Zasady związane ze sprawowaniem liturgii]	69
57. Opis Kościoła i duchowieństwa; co winien wykonywać podczas zgromadzenia każdy z wiernych: duchownych i świeckich	69
58. O listach polecających, że nie należy ich lekceważyć	72
59. Każdy powinien rano i wieczorem gorliwie uczestniczyć w zgromadzeniu wiernych	73
[K. Wierność Bogu a praktyki pogańskie i żydowskie]	74
60. Przykład pobudzający ambicję: gorliwe przybywanie Greków i Żydów do świątyń i synagog	74
61. Nie jest rzeczą zbożną stawiać wyżej sprawy prywatne niż Boże. O indyferentyzmie: wierzący nie powinien chodzić do synagog Żydów, kaplic heretyków ani na widowiska pogan	75
62. Trzeba odwracać się od wszelkich bezbożności Greków	77
63. Żaden wierzący nie powinien jeść bez pracy, skoro ludzie Piotra i pozostali apostołowie byli rybakami, Pawła i Akwili – wytwórcami namiotów, a Judy od Jakuba – rolnikami, jak przekazuje Hegesippos i Rzymianin Tertulian	78

KSIĘGA III

O WADOWACH

[A. Stan wdów i opieka nad nim ze strony Kościoła]	80
1. [Kogo przyłączać do stanu wdów]	80
2. Młoda wdowa powinna wystrzegać się podejrzeń	81
3. Jakie powinny być wdowy i jak biskup winien je chronić	81
4. Trzeba wspomagać każdego ubogiego	82
5. Trzeba troszczyć się także o obyczaj wdów	83
[B. Zakaz nauczania przez kobiety oraz właściwa postawa wdowy]	84
6. Kobiety nie powinny nauczać, bo jest to niewłaściwe; jakie kobiety poszły za Panem	84
7. Jakie są fałszywe wdowy	85
8. Wdowa, biskup ani inny wierzący nie powinni niczego przyjmować od osób niegodnych	87
[C. Kobietom, świeckim oraz niższym duchownym nie wolno chrzczyć ani pełnić funkcji kapłańskich]	88
9. Kobiety nie powinny chrzczyć, bo jest to bezbożne i sprzeczne z nauczaniem Chrystusa	88
10. Osoba świecka nie powinna spełniać czynności kapłańskich: chrztu, ofiary, wkładania rąk czy błogosławieństwa	89
11. Z wyjątkiem biskupów i prezbiterów nikomu z pozostałych duchownych nie pozwala się wykonywać czynności kapłańskich, a ustanawiać [do posług] wolno tylko biskupowi i nikomu innemu	89
[D. Postawa wdowy wobec bliźnich i dobrodziejów]	90
12. Zapobieganie zawiści	90
13. Jak wdowy powinny modlić się za tych, którzy dają im utrzymanie	90
14. Zgodnie z nakazem Pana kobieta ofiarująca owoce nie powinna się chełpić ani rozgłaszać swego imienia	91
15. Niewłaściwe jest lżenie bliźniego; sprzeczne z chrześcijaństwem jest przeklinanie	92
[E. Posługa biskupa, prezbitera, diakonów i diakonis]	92
16. O Bożym wtajemniczeniu przez święty chrzest	92
17. Znaczenie chrztu w imię Chrystusa oraz każdego wypowiedzianego słowa i uczynionego w nim gestu	93
18. Jaka powinna być osoba wtajemniczona	94
19. Jacy powinni być diakoni	94
20. Biskupa powinni ustanawiać trzej lub dwaj biskupi, a nie jeden, pod sankcją nieważności	96

KSIĘGA IV

O SIEROTACH

[A. Zasady adopcji; biskup ojcem sierot]	97
1. [Obowiązek adopcji]	97
2. Jak biskup powinien troszczyć się o sieroty	97
[B. O nienadużywaniu własnego sieroctwa lub wdowieństwa]	98
3. Kim należy się zaopiekować zgodnie z nakazem Pańskim	98
4. O chciwości	98
5. Z jaką bojaźnią wdowy i sieroty winny przyjmować dary Pańskie	99
[C. Przyjmowanie jałmużny, ale nie od każdego]	100
6. Czyje ofiary można przyjąć, a czyich nie	100
7. Ofiary ludzi niegodnych, dopóki tacy są, nie tylko nie prześlągają Boga, ale przeciwnie, skłaniają Go do gniewu	101
8. Lepiej wspomóc wdowę ofiarą z własnego trudu, nawet jeśli dary byłyby skromne i małe, niż ofiarami bezbożników, nawet jeśli byłyby liczne i wielkie; lepiej bowiem zginąć z głodu niż przyjąć dar od bezbożników	102
9. Kapłan, jak mądry Salomon, winien nakłaniać lud, by wspierał biednych	102
10. Nakaz, aby w przypadku podrzucenia na siłę przez kogoś z bezbożnych pieniędzy kapłanom, wydali je na drewno i węgiel, ale nie na żywność	103
[D. Chrześcijanin w rodzinie, wspólnocie i w państwie]	103
11. O rodzicach i dzieciach	103
12. O sługach i panach	104
13. W czym należy być posłusznym wobec władz świeckich	104
14. O dziewicach	105

KSIĘGA V

O MĘCZENNIKACH

[A. Postawa wobec prześladowanych i skazańców]	106
1. Sprawiedliwe jest, aby uciskanym przez niewierzących z powodu Chrystusa, wierni dostarczali, czego im potrzeba zgodnie z nakazem Pana	106
2. Należy unikać przebywania z fałszywymi braćmi, skoro trwają w występku	108
3. Dręczonym z powodu Chrystusa trzeba podać rękę, nawet jeśli byłoby to niebezpieczne	108
4. Jest rzeczą straszną i zgubną wyrzekać się Chrystusa	109

[B. Naśladowanie Chrystusa]	110
5. Trzeba naśladować Chrystusa w cierpieniu i pragnąć Jego wytrwałości	110
6. WiernyC nie powinien być lekkomyślny ze względu na bezpieczeństwo, ani bojaźliwy z powodu tchórzostwa, ale winien uciekać z przeczności i walczyć ze względu na oczekiwany wieniec	110
[C. Pewność zmartwychwstania]	113
7. O różnych dowodach zmartwychwstania	113
[D. Cześć męczenników]	118
8. O Jakubie, bracie Pańskim, i Szczepanie, pierwszym męczenniku	118
9. O fałszywych męczennikach	119
[E. Co nie przystoi chrześcijaninowi]	119
10. Należy unikać czezej gadaniny, nieprzyzwoitych wyrażeń, dowcipkowania, pijaństwa, rozpusty, hulanków, nadmiernego gniewu, pogańskich lub sprośnych śpiewów, wzywania bożków lub demonów	119
11. Upomnienie pouczające, by unikać występku bałwochwalstwa	119
12. Nie wypada śpiewać pogańskich pieśni, przysięgać na bożka, oddawać się wróżbom z lotu ptaków, przepowiedniom, wróżbiarstwu, płasom ani przestrzegać zasad judaizmu, bo jest to bezbożne i sprzeczne z poznaniem Boga	120
[F. Chrześcijańskie święta i sposób ich obchodzenia]	122
13. Spis świąt Pańskich, których należy przestrzegać, oraz kiedy należy je obchodzić	122
14. O męce Pańskiej i jej chronologii	122
15-16. Wykaz proroctw zapowiadających Chrystusa, których spełnienie ujrzeli Żydzi, lecz przewrotnie nie uwierzyli, że jest On Pomazańcem Bożym i skazali Pana chwały [na karę] krzyża	126
15. [Naród wybrany i naród odrzucony]	127
16. [Naród, który uwierzył, i naród, który nie uwierzył]	127
17. Jak i kiedy powinno się obchodzić Wielkanoc, oraz o tym, że nie należy świętować z Żydami	129
18. Nakaz o Wielkim Tygodniu Wielkanocy	129
19. O nocnym czuwaniu w Wielką Sobotę oraz o dniu Zmartwychwstania	130
20. Prorocka zapowiedź o Panu, którą Żydzi czytają w dziesiątym dniu września, czyli w miesiącu Gorpajjos	131

KSIĘGA VI

O SCHIZMACH [I HEREZJACH]

[A. Przykłady ze Starego Testamentu]	136
1. [Racje za wystrzeganiem się herezji i schizm]	136
2. Nie godzi się buntować przeciwko królom ani kapłanom	136
3. O cnocie Mojżesza i niewierności narodu żydowskiego, i jakich cudów dokonał Bóg przez niego	137
4. Schizma nie polega na oddzieleniu się od bezbożnych, ale odstępców od pobożnych	139
5. Wypowiedzi proroków potwierdzają powody odrzucenia fałszywego Izraela	139
6. O herezjach żydowskich	141
[B. Herezje czasów chrześcijańskich]	142
7. Jak powstały herezje wśród chrześcijan i kto był inspiratorem ich bezbożności	142
8. Kontynuatorzy bezbożności Szymona i późniejsze herezje; to samo dotyczy rozdziałów 9. 10 oraz 26 niniejszej księgi	143
9. Szymon postanowił dzięki czarom latać, ale modlitwa Piotra sprawiła, że upadł z wysoka, złamał nogi i palce u rąk, o czym świadczą Klemens, Hegesip, Justyn i Ireneusz	143
10. Jak herezje różnią się między sobą oraz od prawdziwej wiary	145
[C. Wiara i nauka apostołska]	146
11. Wyjaśnienie przesłania Ewangelii	146
12. Przeciwko wyznawcom Chrystusa chcącym praktykować judaizm	148
13. Jak trzeba oddzielać się od heretyków	151
14. Głosiciele nauki katolickiej i ich nakazy. Nauczanie katolickie	151
15. Nie trzeba chrzcić ponownie ani uznawać chrztu udzielonego przez bezbożników, gdyż nie jest to chrzest, ale zmaza.	152
16. O księgach apokryficznych, że są nieautentyczne	154
17. Przepisy małżeńskie dotyczące duchownych	154
18. Rada i wezwanie do unikania komunii z bezbożnymi heretykami	155
[D. Nauka apostołska o prawie]	157
19. Przeciwko lekceważącym prawo	157
20. Prawo naturalne a ustanowione; dlaczego je ustanowiono	158
21. Wierzący w Chrystusa jesteśmy pod działaniem łaski, a nie w niewoli dodanego prawa	160
22. Prawo o ofiarach zostało dodane i Chrystus je unieważnił przez swoje przyjście	161
23. W jaki sposób Chrystus wypełnił Prawo, co z niego unieważnił, zmienił lub poprawił	162
24. Spodobało się Chrystusowi, by także przez Rzymian poznano prawo sprawiedliwości	164

25. Bóg z powodu bezbożności Żydów względem Chrystusa ustanowił ich jeńcami i poddanymi	165
[E. Przestroga przed heretykami i przepisami Prawa]	165
26. Należy unikać heretyków jako deprawatorów dusz; poglądy głoszone w każdej herezji [podobnie jak w rozdziale 8, 9 i 10]	165
27. O zasadach przestrzeganych przez Żydów i Greków: o męskim nasieniu, jego nocnym wypływie, obcowaniu płciowym, menstruacji, obcowaniu obyczajnym, porodzie, poronieniu, nieczystości cielesnej, pochówku zmarłego lub kości, nagrobkach i wyróżnianiu pokarmów	166
28. O pederastii, cudzołóstwie i wyuzdaniu oraz obcowaniu płciowym ze zwierzętami; jedne czyny są bezbożne i sprzeczne z naturą, inne niezgodne z prawem i niesprawiedliwe; dlaczego każdy z tych uczynków jest zakazany i podlega karze	168
29. Jak kobiety winny słuchać swoich mężów, a mężowie kochać swoje żony; obcuający z sobą płciowo, nawet jeśli by się nie obmyli, są czyści, cudzołożnika zaś lub rozpustnika żadne obmycie nie oczyszcza	170
30. Zwyczaj żydowski i grecki przestrzegania naturalnych oczyszczeń i wstręt do szczątków ludzkich obcy jest chrześcijanom, którzy winni gromadzić się na cmentarzach świętych i śpiewać psalmy nad śpiącymi w wierze	171

KSIĘGA VII

ŻYCIE, DZIĘKCZYNIENIE I WTAJEMNICZENIE CHRZEŚCIJAŃSKIE

[A. Droga życia i droga śmierci]	173
1. Dwie drogi: droga życia i droga śmierci	173
2. Moralne upomnienia przykazań Pańskich zgodne z dawnym nakazem Bożych praw: zakaz gniewu, zabójstwa, zepsucia, cudzołóstwa i wszelkich zakazanych praktyk sodomitckich	174
3. Zakaz magii, zabijania noworodków, krzywoprzysięstwa i fałszywego świadectwa	177
4. Zakaz wulgaryzmów, trwania w gniewie, podstępnych obyczajów, kłótni, kłamstwa, chciwości i obłudy	177
5. Zakaz złośliwości, stronniczości, gniewu, niechęci do ludzi, zazdrości	178
6. O wróżbach z lotu ptaków, zaklęciach, przepowiedniach, pragnieniu zła i innych zakazanych praktykach	178
7. Zakaz szemrania, pychy, pogardy i zuchwalstwa	179
8. O wielkoduszności, prostoduszności, łagodności i wytrwałości	179

9. Nauczycieli wiary chrześcijańskiej trzeba przedkładać ponad rodziców, dają bowiem dobre życie, a rodzice tylko życie	180
10. Nie trzeba oddzielać się od świętych, ale jednać walczących, sądzić sprawiedliwie i nie mieć względu na osobę	180
11. O człowieku podejrzliwym, czyli małej wiary	181
12. O dobroczynności	181
13. Jak panowie winni odnosić się do swych domowników i jak domownicy winni być posłuszni	181
14. O obłudzie, skrupulatnym przestrzeganiu praw i spowiedzi	182
15. O szacunku wobec rodziców	182
16. O posłuszeństwie wobec króla i rządzących	183
17. O czystym sumieniu modlących się	183
18. Droga, którą się idzie z powodu podstępu wroga, wypełniona jest bezbożnością i bezprawiem	183
19. Prawodawca zachęca, by nie skręcać w prawo ani w lewo z drogi pobożności	184
[B. Różne rozporządzenia]	184
20. Nie należy pogardzać ofiarowanymi pokarmami, ale przyjmować je z wdzięcznością wedle porządku	184
21. Należy unikać pokarmów z ofiar bałwochwalczych	185
22. Nakaz Pański w sprawach związanych z chrztem oraz jak trzeba chrzczyć i w imię czyjej śmierci	185
23. W które dni tygodnia należy pościć, a w które nie należy i dlaczego	186
24. Jacy powinni być modlący się modlitwą daną przez Pana	187
25. Dziękczynienie mistyczne	188
26. Dziękczynienie za Bożą komunię	189
27. Dziękczynienie za Boży wonny olejek	190
28. Nie należy lekceważyć sprawy komunii, lecz patrzeć, czy biskup, prezbiter lub diakon są prawowierni; jeśli nie są, należy się z niej wycofać	191
29. Nakaz o przynoszeniu owoców	192
30. Jak zgromadzeni winni świętować dzień Zmartwychwstania Zbawiciela	192
31. Jacy winni być ci, którzy są ustanawiani	193
32. Zapowiedź przyszłości	194
[C. Błogosławieństwa, czyli różne formy modlitwy nieustannej]	195
33. Modlitwa mówiąca o różnych rodzajach opatrności	195
34.1 Modlitwa o różnych rodzajach stworzenia	197
35. Modlitwa dziękczynna o opiece Bożej nad wszystkim, co istnieje	198
36. Modlitwa przypominająca, że Chrystus stał się człowiekiem oraz różne rodzaje opatrności nad świętymi	200
37. Modlitwa zawierająca wspomnienie opatrności i wyliczenie różnych dobrodziejstw świadczonych świętym przez opatrność Bożą za pośrednictwem Chrystusa	202

38. Modlitwa sprawiedliwych za siebie nawzajem	203
[D. Katechumenat i modlitwy chrzcielne]	205
39. Jak powinni być formowani katechumeni	205
40. Przepisy, jak kapłani winni błogosławić katechumenów mających przyjąć chrzest i czego ich nauczać	206
41. Wyrzeczenie się złego przez katechumena i przyłgnięcie do Chrystusa Bożego	207
42. Dziękczynienie za krzyżmo mistycznej oliwy	208
43. Dziękczynienie za mistyczną wodę	208
44. Dziękczynienie za mistyczny olej	210
45. Modlitwa nowo ochrzczonych	210
[E. Lista biskupów ustanowionych przez apostołów]	211
46. Biskupi posłani i ustanowieni przez świętych apostołów	211
[F. Modlitwy w ciągu dnia]	213
47. Hymn poranny	213
48. Hymn wieczorny	213
49. Modlitwa na posiłek	214

KSIĘGA VIII

O CHARYZMATACH, ŚWIĘCENIACH I KANONACH KOŚCIELNYCH

[A. Charyzmaty i godności kościelne]	215
1. [Charyzmaty i ich rola]	215
2. [Profetyzm a bezbożność]	219
[B. Przekaz Apostołów o święceniach biskupich i Eucharystii]	220
3. [Wprowadzenie do przepisów o święceniach]	220
4. [Nauka apostołów o ustanawianiu biskupów]	221
5. Modlitwa na ordynację biskupa	222
6. Wezwanie za katechumenów	224
7. Wezwanie za opętanych	226
8. Wezwanie za oświecanych	228
9. Wezwanie za nawracających się	229
10. Wezwanie za wiernych	231
11. Epikleza nad wiernymi	233
12. [Złożenie Ofiary eucharystycznej]	235
13. [Druga modlitwa powszechna]	246
14. [Wezwanie po Komunii]	248
15. Modlitwa po Komunii	249
[C. Święcenia duchownych i inne rozporządzenia]	273
16. O ordynacji prezbitera	251
17. O ordynacji diakona	252

19. O ordynacji diakonisy	253
21. O subdiakonach	253
22. O lektorach	254
23. O wyznawcach	255
24. O dziewicach	255
25. O wdowach	255
26. O egzorcystach	256
27. Konstytucje Szymona Kananejczyka w sprawie tego, ilu powinno brać udział w ordynacji biskupa	256
28. Tegoż Szymona Kananejczyka kanony kościelne	256
29. Konstytucje Mateusza Apostoła o wodzie i oliwie	257
30. Tenże [Mateusz Apostoła] o pierwocinach i dziesięcinach	258
31. Tenże [Mateusz Apostoła] o resztkach z ofiar	258
32. Konstytucje Pawła Apostoła o kanonach kościelnych	258
33. Konstytucje Pawła i Piotra: aby słudzy nie pracowali dwa dni w tygodniu – w sobotę i w Dniu Pańskim, i chodzili do kościoła	260
34. [Modlitwa codzienna]	261
35. Konstytucje Jakuba, biskupa Jerozolimy, brata Pańskiego według ciała, o noszących świece, [czyli o nieszpórach lub nabożeństwie światła]	262
38. [Jutrznia]	264
40. Dziękczynienie za przyniesione pierwocyny ⁶	265
41. Wezwanie za zmarłych	266
42. O tym, jakich dni poświęconych zmarłym należy przestrzegać	268
43. [Owocność jałmużny za zmarłych]	268
44. [Zachowanie się na stypie]	268
45. O prześladowanych i uchodźcach z powodu wiary, aby znaleźli wsparcie	269
46. O tym, że każdy ustanowiony duchowny winien przestrzegać swego stopnia, a nie uzurpować sobie tego, czego mu nie powierzono	269
[D. Kanony apostołskie]	273
47. Kanony apostołskie	273
1. O ustanawianiu biskupów, [prezbiterów i diakonów]	273
2. O składających ofiary na ołtarzu wbrew zwyczajowi	273
3. [O tym, co można składać na ołtarzu]	273
4. O rozporządzaniu ofiarami	274
5. O prezbiterach odsyłających swe żony	274
6. O każdym kapłanie zajmującym się świeckimi interesami	274
7. O kapłanach obchodzących Paschę przed wiosenną równonocą	274
8. O kapłanach, którzy nie przyjmują Komunii podczas Ofiary	274
9. O każdym kapłanie i wiernym opuszczającym liturgię przed wielką modlitwą końcową	275

10. O każdym modlącym się z ekskomunikowanymi	275
11. O każdym duchownym modlącym się z duchownymi złożonymi z urzędu	275
12. O każdym wiernym, który będąc wyłączonym, zostaje przyjęty w innym mieście, oraz o tym, który go przyjął	275
13. O każdym wykluczonym, który ze względu na oszustwo został przyjęty	275
14. O biskupach przechodzących do innych diecezji	275
15. O duchownych opuszczających swoją diecezję	276
16. O biskupach przyjmujących obcych duchownych	276
17. O tych, którzy zawierają powtórne małżeństwo lub mają konkubinę	276
18. O poślubiających wdowę lub kobietę złych obyczajów	277
19. O tych, którzy ożenili się z dwoma siostrami lub z bratanicą [czy siostrzenicą]	277
20. O duchownych poręczających majątek	277
21. O eunuchach, którzy sami się nie okaleczyli	277
22. O eunuchach, którzy sami się okaleczyli, że nie mogą zostać duchownymi	277
23. O duchownych, którzy sami się okaleczyli, że powinni zostać złożeni z urzędu	277
24. O świeckich, którzy sami się okaleczyli, że powinni ponieść trzyletnią karę	278
25. O każdym kapłanie, który dopuścił się rozpusty, krzywoprzysięstwa lub kradzieży, że należy go złożyć z urzędu, ale nie pozbawiać komunii	278
26. O lektorach i kantorach, że pozwala się im zawrzeć małżeństwo po obdarzeniu ich [tymi posługami]	278
27. O każdym kapłanie, który bije wiernych grzeszników	278
28. O każdym kapłanie, który sprawuje funkcje liturgiczne po złożeniu go z urzędu	278
29. O każdym kapłanie, który został ustanowiony za pieniądze	279
30. O kapłanie, który posłużył się wpływowymi ludźmi świeckimi, aby uzyskać posługę	279
31. O prezbiterach, którzy z powodu lekceważenia własnego biskupa oddzielnie sprawują ofiarę	279
32. O nieprzyjmowaniu duchownego wykluczonego [ze wspólnoty]	279
33. O tym, że żaden duchowny nie powinien zostać przyjęty bez listu polecającego	280
34. Biskupi winni znać swojego prymasa	280
35. O biskupach udzielających święceń w innej diecezji	280
36. O biskupach ustanowionych, którzy nie podjęli sprawowania liturgii, oraz o tych, których nie przyjął lud	280
37. O zwoływaniu synodu dwa razy w roku	281
38. O tym, żeby biskup troszczył się o rzecz Kościoła	281

39. O prezbiterach i diakonach, aby niczego nie czynili bez swojego biskupa	281
40. O jawności rzeczy należących do biskupa oraz do kościoła	281
41. O tym, że biskup może dysponować dobrami kościoła na własne potrzeby	282
42. O każdym kapłanie grającym w kości	282
43. O niższych duchownych grających w kości	282
44. O każdym kapłanie pożyczającym na procent	283
45. O każdym kapłanie modlącym się tylko wraz z heretykami	283
46. O kapłanach uznających chrzest heretyków	283
47. O biskupach i prezbiterach, którzy ponownie udzielają chrztu	283
48. O świeckich oddalających swoje żony lub poślubiających kobiety oddalone	284
49. O nieudzielających chrztu w imię Świętej Trójcy	284
50. O stosujących jedno zanurzenie [w czasie chrztu] na pamiątkę śmierci Pana	284
51. O kapłanie, który powstrzymuje się od małżeństwa, mięsa i wina z powodu obrzydzenia	286
52. O kapłanach, którzy nie przyjmują nawracających się grzeszników ..	286
53. O kapłanach, którzy nie spożywają wina i mięsa w dniu świątecznym	287
54. O duchownym jedzącym w gospodzie	287
55. O duchownych znieważających własnego biskupa	287
56. O duchownych znieważających prezbiterów i diakonów	287
57. O tych, którzy drwią z ludzi chorych	287
58. O kapłanach, którzy nie dbają o swoich duchownych ani o swój lud	287
59. O kapłanach, którzy zaniedbują potrzeby własnego kleru	287
60. O czytających apokryfy w Kościele	288
61. O tych, którym dowiedzie się czynu zakazanego	288
62. O duchownych, którzy zaparli się imienia Chrystusa	288
63. O spożywających krew zwierzęcą lub zwierzęcia uduszonego	288
64. O poszczących w Dniu Pańskim lub w sobotę	288
65. O modlących się w zgromadzeniu Żydów lub heretyków	289
66. O tym, który raz uderzył i zabił	289
67. O tych, którzy zgwałcili niezaręczoną dziewczę	289
68. O powtórnych święceniach	289
69. O tych, którzy nie postczą w czasie Wielkiego Postu	289
70. O tych, którzy świętują z Żydami	290
71. O zanoszących ofiary do świątyń pogańskich i do synagog	290
72. O duchownym, który ukradł z Kościoła wosk lub oliwę	290
73. O tym, który zabierze płótno lub poświęcone naczynie	290
74. O biskupach, którzy zostali wezwani do sądu i nie odpowiadają ..	290
75. O tym, kto może być świadkiem przeciwko biskupowi	291
76. O biskupach, którzy obdarzają biskupstwem [kogoś] z rodziny	291
77. O jednookich lub kulawych [kandydatach na biskupa]	291

78. O głuchoniemych i ślepych [kandydatach na biskupa]	291
79. O opętanych [kandydatach na duchownego]	291
80. O [świeżo] ochrzczonych poganach, [kandydujących do święceń] ..	291
81. O duchownych przyjmujących obowiązki publiczne	292
82. O dopuszczaniu niewolników do kleru	292
83. O kapłanie pełniącym funkcję wojskową	292
84. O znieważającym cesarza lub urzędnika	292
85. O tym, ile i które księgi ze Starego i Nowego [Testamentu] należy przyjąć	292
48. [Zachęty końcowe]	293

APENDYKS

Kanony Pamfilosa z apostołskiego synodu w Antiochii	294
Prawo kanoniczne świętych Apostołów	296
Kary świętych Apostołów dla upadłych	298
Euchologion Serapiona	300
1. Modlitwa pierwsza na Dzień Pański	300
2. Modlitwa po powstaniu od homilii	300
3. Modlitwa za katechumenów	301
4. Włożenie rąk na katechumenów	301
5. Modlitwa za lud	302
6. Włożenie rąk na świeckich	303
7. Modlitwa za chorych	303
8. Włożenie rąk na chorych	304
9. Modlitwa o urodzaje	304
10. Modlitwa za Kościół	305
11. Modlitwa za biskupa i za Kościół	305
12. Modlitwa na klęczkach	306
13. Modlitwa eucharystyczna biskupa Serapiona	307
14. Łamanie po modlitwie i modlitwa w czasie łamania	309
15. Błogosławieństwo ludu po Komunii duchownych	309
16. Modlitwa po Komunii ludu	310
17. Modlitwa za przynieszone oleje i wodę	310
18. Nałożenie rąk po błogosławieństwie wody i oleju	311
19. Poświęcenie wody	311
20. Modlitwa za przystępujących do chrztu	312
21. Modlitwa po wyrzeczeniu się dotychczasowego życia	312
22. Modlitwa na namaszczenie przystępujących do chrztu	312
23. Modlitwa po przyjęciu [do chrztu]	313

24. Modlitwa po chrzcie i nawróceniu	313
25. Modlitwa na krzyżmo, którym namaszcza się ochrzczonych	314
26. Nałożenie rąk podczas ustanawiania diakonów	315
27. Nałożenie rąk podczas ustanawiania prezbiterów	315
28. Nałożenie rąk podczas ustanawiania biskupa	316
29. Modlitwa nad olejem chorych, nad chlebem lub wodą	316
30. Modlitwa pogrzebowa za zmarłego	317
Indeks biblijny	663
Indeks dokumentów prawnych Kościoła	699
Indeks pisarzy	713
Indeks imion własnych	717
Indeks rzeczowy	721
Conspectus materiae	733
Spis treści	749